

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ
ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΝ ΕΛΛΕΙΓΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Π. ΠΥΡΡΑ

Ἐτησία συνδρομή φράγκα 3. Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν 3,50 Προπληρωτέα

ΕΤΟΣ Γ'. — Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Ἀπριλίου 1888. — Ἀριθ. 5.

Α'. ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΑ

Περὶ τῆς ζωικῆς θερμότητος.

Εἰς τὰ ζῷα, τὰ ἀναπνέοντα ἀέρα ὑπάρχει δυνάμεις ἰδίας φύσεως, δι' ἧς παράγεται ἐπαίσθητὴ θερμότης ἐντὸς τοῦ διοργανισμοῦ αὐτῶν, διὰ τῆς ὁποίας διατηρεῖται ἡ ζωὴ. Ἡ θερμότης αὕτη καλεῖται ζωικὴ θερμότης, ἥτις οὐ δύναται ν' ἀντικατασταθῇ οὔτε ἐκ τῆς ἡλιακῆς οὔτε ἐκ τῆς τεχνητῆς θερμότητος.

Ὁ τρόπος τῆς παραγωγῆς τῆς ζωικῆς θερμότητος γίνεται διὰ τε μηχανικῆς κινήσεως τοῦ θώρακος ἐκ συστολῶν καὶ διαστολῶν αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς ταυτόχρονου κινήσεως τῶν πνευμόνων, ἅπερ ἀποτελοῦσι τὴν ἀναπνοήν. Διὰ τῶν κινήσεων τούτων, ἅπερ εἰσάγεται εἰς τοὺς πνεύμονας ἀτμοσφαιρικός ἀήρ, καὶ διὰ χυμεισάγεται εἰς τοὺς πνεύμονας τοῦ ἀέρος ἐνοῦται ἐν τοῖς πνεύκῃς δυνάμει, δι' ἧς τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος ἐνοῦται ἐν τοῖς πνεύμοσι μετὰ τοῦ ἐν τῷ αἵματι εὑρισκομένου ἀνθρακος, παράγεται χυμικῶς ἀνθρακικὸν ὀξύ. ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης χυμικῆς ἐνώσεως ἀποτελεῖται τὸ ζωικὸν θερμογόνον, ἐξ οὗ ἡ ζωικὴ θερμότης. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἔπεται ὅτι ὅσον πλεῖον ὀξυγόνον κατανα-

λίσκεται ἐν τοῖς πνεύμοσι, τόσον πλεῖον ἀποτελεῖται θερμογόνον καὶ θερμότης. Ὅσον λοιπὸν εὐρύτεροί εἰσιν οἱ πνεύμονες, καὶ ταχύτερον ἡ κίνησις τούτων γίγνεται, τόσον πλεῖον θερμογόνον παράγεται, κατὰ πληθὺν ὅμως καὶ οὐχὶ κατὰ ποσὸν (βαθμὸν). Ἡ ἐνωσις τοῦ ὀξυγόνου ἐν τοῖς πνεύμοσι μετὰ τοῦ ἀνθρακὸς τοῦ αἵματος παράγουσα τὸ ζωικὸν θερμογόνον ζωογονεῖ τὴν ποιότητα τοῦ αἵματος, ὅπερ καθίστησιν ἐρυθρότερον καὶ κατὰ τι θερμότερον· ἡ λειτουργία αὕτη καλεῖται αἱματώσις. Διὰ τοῦτο τὰ πτηνὰ, ἔχοντα εὐρύτατα τὰ πνευστικά ὄργανα, καὶ ταχύτερα ἀναπνέοντα, εἰσὶν πολὺ θερμότερα τοῦ ἀνθρώπου· οὗτος μὲν ἔχει ζωικὴν θερμότητα $+36^{\circ}$ τὰ δὲ πτηνὰ $+46^{\circ}$. Αὐτὰ δὲ τὰ πτηνὰ, τὰ ὑποκείμενα εἰς τὴν χειμερινὴν νάρκη, ἐπειδὴ ἐν καιρῷ ταύτης μικρὰ γίνεται ἡ ἀναπνοή, ἔχουσι τότε μικρὰν καὶ τὴν ζωικὴν θερμότητα.

Τὸ ζωικὸν θερμογόνον ἐπαυξάνει κατὰ τι, καὶ ἐκ τῆς ἐξομοιώσεως, καὶ ἐκ τῆς κινήσεως καὶ τριβῆς τοῦ αἵματος ἐν τοῖς αἱματοφόροις ἀγγείοις, καὶ ἐκ τῆς κινήσεως τῶν μυῶν. Παράγεται κατὰ τι ζωικὸν θερμογόνον καὶ ἐκ τῆς ἐν τοῖς πνεύμοσι ἐνώσεως τοῦ ὀξυγόνου μετὰ τοῦ ὑδρογόνου τῶν ἐν τῷ αἵματι τροφῶν, αἵτινες εἰσέτι δὲν αἱματοποιήθησαν, καθ' ἣν παράγονται χυμικῶς ἀτμοὶ ὕδατος, οἵτινες ἐξέρχονται διὰ τῆς ἐκπνοῆς μετὰ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Τὸ ὑπόλοιπον ἐν τοῖς πνεύμοσιν ἄζωτον τοῦ εἰσπνεομένου ἀέρος, καὶ ὁ μὴ καεῖς ἀνθράξ τῶν τροφῶν ἀποβάλλονται διὰ τῶν οὖρων καὶ τῶν κοπράνων, φερόμενα διὰ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος. Τοῦτο ὑποστηρίζει ὁ φυσιολόγος Μάγνος.

Ἐντὸς 24 ὥρων ἀποβάλλεται ἐκ μὲν τῶν πνευμόνων ὕδωρ περὶ τὰ 300 δράμια· ἐκ δὲ τῶν πόρων τοῦ δέρματος διὰ τῆς ἀδήλου διαπνοῆς περὶ τὰ δρ. 600.

Διαφέρει ὅμως κατὰ τι ὁ βαθμὸς τῆς ζωικῆς θερμότητος τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος αὐτοῦ. Τὸ ἀρτηριακὸν αἷμα εἶνε κατὰ 2° θερμότερον τοῦ φλεβικοῦ. Αἱ δεξιαὶ κοιλίαι τῆς καρδίας εἰσὶ θερμότεραι τῶν ἀριστερῶν κατὰ 1° · πέραν τοῦ διαφράγματος εἶνε μικροτέρα τῶν μελῶν ἡ θερμότης εἶνε μικροτέρα τῆς τοῦ κορμοῦ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ σώματος εἶνε ὀλιγότερον θερμὴ τῶν ἐνδοτέρων.

Ὁ ἀνθρώπος δὲν διατηρεῖ πάντοτε ἀκριβῶς τὸν αὐτὸν βαθμὸν τοῦ 36° τῆς ζωικῆς θερμότητος. Μεταβάλλεται αὕτη κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἡμερονυκτίου, τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, τὸ κλίμα, τὴν ἡλικίαν, τὴν κρᾶσιν, τὸ γένος κλπ.

Ἡ ζωικὴ θερμότης τοῦ ἀνθρώπου αὖξεται εἰς 37° κατὰ τὴν 9 ὥρ. τῆς πρωίας καὶ τὴν θνὴν τῆς ἐσπέρας· κατόπιν ἐλαττοῦται

μέχρι μεσονυκτίου, καὶ μένει στάσιμος μέχρι τῶν 2 ὥρ. μετὰ μεσονυκτίου, εἶτα βαίνει αὖξουσα μέχρι τὰς 6 π. μ. Ἡ διαφορὰ αὕτη καταφανὴς γίνεται ἐν ἡλικίᾳ τῶν 20 ἐτῶν. Κατὰ δὲ τὰ 40 ἕως 50 ἔτη μόλις καταφανὴς γίνεται.

Τὸν χειμῶνα παράγεται πλεον ζωικὸν θερμογόνον, ἐπομένως καταναλίσκεται περισσότερον ὀξυγόνον, καὶ ἐξάγεται περισσότερον ἀνθρακικὸν ὀξύ, καὶ ταῦτα γίνονται ἵνα ἡ ζωικὴ θερμότης δύνηται νὰ ἐπαρξῇ εἰς τὸ περιβάλλον ψυχρός, τὸ ὅποτον ἀφαιρεῖ τὴν τοῦ σώματος θερμότητα, διὰ τοῦτο ἐν καιρῷ ψύχους ὁ ἰδρῶς αὖξει τὴν αἰσθησιν τοῦ ψύχους· διότι καὶ οὗτος ἀφαιρεῖ μέρος ἐκ τῆς ζωικῆς θερμότητος, τὸ δὲ θέρος δροσίζει.

Οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν κλιμάτων παράγουσι διὰ τὸν αὐτὸν λόγον πλεον ζωικὸν θερμογόνον ἢ οἱ τῶν θερμῶν. Τὰ νεογνὰ ὀλιγώτερον τῶν ἐφήβων· οἱ γέροντες ὀλιγώτερον τῶν ἀνδρῶν. Οἱ λεμφικοί, οἱ ἀδύνατοι, οἱ ἀναρρώνοντες ὀλιγώτερον τῶν εὐεκτῶν· τὸ ἄρρεν ὀλιγώτερον τοῦ θήλεως κτλ.

Ἐν γένει ὅσον μεγαλειτέρα εἶνε ἡ τῆς ἀτμοσφαίρας θερμότης, τόσον ὀλιγωτέρα παράγεται ἡ ζωικὴ θερμότης. Διὰ τοῦτο καὶ ὅταν μεταβαίῃ τις ἐκ ψυχροῦ κλίματος εἰς θερμότερον, αὖξει ἡ τῆς περιφερείας τοῦ δέρματος θερμότης μέχρι ἐνὸς βαθμοῦ.

Διακριτέον δύο εἶδη αὖξσεως ζωικῆς θερμότητος, αὖξιν κατὰ πληθὺν θερμότητος, διατηρουμένης τῆς αὐτῆς ποσότητος (τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ)· π.χ. τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἔχοντος ζωικῆς θερμότητος πάντοτε $+36^{\circ}$ δύναται αὕτη νὰ ἦνε ὀλίγη ὥστε νὰ μὴ ἐπαρξῇ νὰ θερμάνῃ ὅλον τὸ σῶμα ἀλλὰ μέρος τούτου, τὰ ἐντὸς μόνον· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει νὰ αὖξηθῇ κατὰ πληθύν, ἥτις γίγνεται διὰ τῆς παραγωγῆς ζωικῆς θερμότητος ἐσωθεν τῇ χρήσει τονικῶν ποτῶν καὶ τροφῶν παραγουσῶν ζωικὴν θερμότητα ὥς εἰσιν αἱ λιπαραὶ, αἱ ζαχαρώδεις, οἶνοπνευματώδεις, κλπ. ἢ τῇ προσθήκῃ ζωικῆς θερμότητος ἐξωθεν· ἢ τὸνευτικῶν ἐντρίψεων, ἢ τεχνητῆς θερμότητος.

Β Κατὰ βαθμὸν, ὡς συμβαίνει εἰς τοὺς πυρετοὺς, ἢ ἐν τῇ ἐξωτερικῇ θερμάνσει τοῦ σώματος ἐν θερμοτάτῳ λουτρῷ.

(ἀκ ολουθεῖ)

Β'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΕΚΑΣΤΩ.

Περὶ χοροῦ

Ὁ χορὸς εἶνε ἐξαιρετός σωμασκή· διότι αἱ κινήσεις γίνονται

εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς μῦς τοῦ σώματος μετὰ ρυθμοῦ μουσικοῦ δι' ἄσματος, δι' ὀργάνου, διεγείροντος καὶ τονίζοντος συνάμα καὶ τὰ νεῦρα. Οἱ ἀρχαῖοι ἐχόρευον μετὰ πλείστης καὶ ποιικίλης τέχνης, ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπερβαλλόντως. Ὁ εὐπατρίδης Ἱπποκλείδης ὁ Φιλαίδης χορεύσας ἐν Σικυῶνι ὑπερβαλλόντως καὶ ἀσέμνως καὶ τοι τεχνιέντως, ἀπέτυχε τοῦ λαβεῖν σύζυγον τὴν Ἀγαρίστην, θυγατέρα τοῦ βασιλέως Κλεισθένης τοῦ Σικυωνίου. Ὁ δὲ Ἱπποκλείδης ἀποτυχὼν εἶπε τὸ «οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ».

Τοσοῦτον τὸν χορὸν εἶχον οἱ ἀρχαῖοι ἐπίσημον καὶ ἔντιμον ὡς ἔνδοξον καὶ σοφόν, ὥστε ὁ Πίνδαρος τὸν Ἀπόλλωνα καλεῖ τιμητικῶς ὀρχιστήν. Ὁ δὲ Κορίνθιος Εὐμόλος παρίστησι τὸν Δία ὀρχούμενον λέγων

«Μέσσοισιν δ' ὀρχεῖτο πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.»

Ὁ Σωκράτης ἠρέσκετο εἰς τὸ εἶδος τοῦ χοροῦ τῆς Μέμφιδος ὀρχήσεως. Πολλάκις μόνος του χάριν σωμασκήσιας καὶ εὐεξίας ἐχόρευεν, καὶ ὅταν αἰφνης γνώριμός τις τὸν ἔβλεπεν, ἔλεγεν ὅτι ἡ ὀρχησις εἶνε τὸ μᾶλλον ἐξαιρετόν γυμνάσιον· διότι γυμνάζει ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματος.

Ἐνεκεν τῆς μεγάλης ἀξίας, ἣν οἱ ἀρχαῖοι ἀπέδιδον εἰς τὴν ὀρχήσιν (τὸν χορὸν) εἶχε τότε συσταθῇ καὶ ἐθνικὸς χορὸς πανηγυρικὸς. Τοιαύτη πανηγυρίς ὑπῆρχεν ἐν Μαντινείᾳ τῆς Ἀρκαδίας.

Τρία εἶδη χοροῦ εἶχον οἱ ἀρχαῖοι· ἐχόρευεν α') εἰς μόνος ὡς νῦν ποιοῦσιν ἐν θεάτροις οἱ Εὐρωπαῖοι τὸ μπαλέτον, οὕτως ἐχόρευσεν ἡ Ἡρώδις ἡ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰ. Προδρόμου ἐπὶ πίνακι αἰτήσασα παρὰ τοῦ Ἡρώδου. β') Δύο ἀπέναντι ὁ εἰς τοῦ ἄλλου, καὶ ἐλέγοντο οἱ οὕτω χορεύοντες κυβιστητήρες· ἦσαν οὗτοι ἐπαγγελματίαι, ὡς οἱ παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς οἱ τσέγκιδες καὶ αἱ τσεγκίναι γυναῖκες, νῦν διατηρεῖται παρ' ἡμῖν ὁ καρσιλαμάς. Καὶ οἱ τότε ἐχόρευον ἄδοντες, ἢ μουσικὰ ἔπαιζον ὄργανα καὶ κατὰ τὸν ἦχον τοῦτον ἐχόρευον. γ') Πολλοὶ συγκρατούμενοι διὰ τῶν χειρῶν καὶ πάντες κυκλικῶς κινούμενοι, ταῦτοχρόνως κινοῦντες τοὺς πόδας, ὡς νῦν γίνεται καὶ παρ' ἡμῖν ὁ χορός. Τοιοῦτου χοροῦ ἀρχαῖοθεν διακρίνονται διάφοροι τρόποι, ὡς παρ' ἡμῖν, ὁ σπρτός, ἀρβανίτικος, στρωτός, γιανιώτικος, καλαματιανός, ὁ συμρνωιώτικος, ὁ βεραιτιανός, ὁ σκυριανός κλπ. καὶ οἱ ἀρχαῖοι εἶχον ὡσαύτως διάφορα εἶδη χορῶν, τὸν δωρικόν, τὴν πυρρίχην, τὴν σίκιννιν, κλπ. καὶ ἐπὶ Ὀμήρου διακρίνοντο διάφορα εἶδη τοιούτων χορῶν. Οἱ δὲ μουσικοὶ ἴσταντο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χοροῦ καὶ διὰ κινήσεων τοῦ σώματος αὐτῶν ὠδήγουν τοὺς χορεύοντας· οὕτω καὶ

ἤδη ἔτι, ὅταν χορεύουσιν ἐν ὑπαίθρῳ, οἱ ἔμπειροι βιολιτζίδες ἰστάμενοι ἐν τῷ μέσῳ πολλοχοῦ διὰ σχημάτων ὀδηγοῦσι τὸν σύροντα τὸν χορὸν εἰς τὸν ρυθμόν.

Οἱ ἑλληνικοὶ χοροὶ εἰσιν οἱ μᾶλλον εὐπρεπέστεροι καὶ ὑγιεινότεροι.

Οἱ εὐρωπαϊκοὶ εἰσιν ὅχι πολὺ εὐπρεπεῖς, καὶ κατὰ τὰ ἀνατολικά ἤθη ὅχι σεμνοπρεπεῖς.

Ἐν Εὐρώπῃ ὁ ἀρχαιότερος χορὸς ἦτο ὁ τῶν κυβιστῶν. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐπενοήθησαν ἐκ τῆς ὑπεροψίας τῶν ἵπποτων αἱ καθρύλλαι, τὸ βάλλς καὶ οἱ παρόμοιοι· ὁ χορὸς οὗτος ὡς μάλιστα νῦν γίγνεται δὲν ἀποτελεῖ πλήρη σωμασκήσιον.

Εἰσχυθέντος παρ' ἡμῖν κατὰ πιθηκισμόν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ χοροῦ ὡς ἀρμαδίου εἰς μᾶλλον ἐξευγενισμένους ἀνθρώπους, περιφρονεῖται, ὡς μὴ ὠφείλεν, ὁ ἑλληνικὸς.

Εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια εἶνε προτιμότερον καὶ πρὸς τὴν εὐρωστίαν συντελεστέρον ὡς σωματικὸν γυμνάσιον νὰ διδάσκηται ὁ ἑλληνικὸς χορὸς μετὰ μουσικῆς, παρὰ ἡ σωμασκήσια, ἥτις δύναται νὰ ἦνε καλὴ διὰ τὰ ἄρρενα, πώποτε δὲ καὶ διὰ τὰ θήλεα· διότι ἡ ἀνατομικὴ κατάστασις τοῦ σώματος τοῦ θήλεος δὲν εἶνε ἀρμόδια πρὸς τὰ σωματικὰ γυμνάσια.

Ὁ ἑλληνικὸς χορὸς ἔχει τὰ αὐτὰ βήματα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἀνὰ τρία βήματα ἔμπρος καὶ τρία ὀπίσθεν· ἦτοι προβαίνει πρῶτον ὁ ἀριστερὸς ποὺς ὀλίγον πρὸς τὰ ἔμπρος, ὅπερ λέγεται ἐν βῆμα, εἶτα τίθεται ἐγγὺς ὁ δεξιὸς καθέτως ὀπίσθεν τοῦ ἀριστεροῦ, ὅπερ λέγεται δύο βήματα, εἶτα ἀμέσως προβαίνει πάλιν πρὸς τὰ ἔμπρος ὁ ἀριστερὸς καὶ λέγεται τρία. Κατόπιν δεξιὸς ἔμπρος, εἶτα παρακείμενος τίθεται ὁ ἀριστερὸς πρὸς τὰ ὀπίσθεν τοῦ δεξιοῦ καὶ προβαίνει αὐθις ὁ δεξιὸς καὶ οὕτω γίνονται τρία αὐθις βήματα. καὶ πάλιν προβαίνει ὁ ἀριστερὸς κτλ. ὡς πρότερον.

Διαφέρουσι δὲ οἱ χοροὶ μόνον κατὰ τὴν διάφορον εὐστροφίαν. Ὁ δὲ μουσικὸς ρυθμὸς εἶνε 3|4 διὰ τὸν ἑλληνικὸν ἀρβανίτικον λεγόμενον καὶ διὰ τὸν βάλλς· διὰ τὰ ἄλλα εἶδη ἔχει ἄλλον ρυθμόν 2|4. κλπ.

Υπάρχουσι χοροὶ μὲ 4 βήματα τοιοῦτον χορὸν χορεύουσιν οἱ Τσάκωνες, ὑπάρχει καὶ μὲ 2 βήματα ὁ λεγόμενος διπλοῦς καθ' ὃν πιάνονται ἐκ τῆς ζώνης, ἢ διασταυροῦνται αἱ χεῖρες.

Ὁ χορεύων μεταβάλλει τῇ ἐπενεργείᾳ τῆς μουσικῆς ἤθος, ἀξιόπρεπειαν, ἠθικὴν, ὑπεροχὴν· ἐν χορῷ πάντες ἐξομοιοῦνται.

Πᾶς ἄνθρωπος ἐν χορῷ καὶ ἐν διασκεδάσει δὲν εἶνε ὁ ἴδιος, οἷος εἶνε πρὸ τοῦ χοροῦ καὶ τῆς διασκεδάσεως. Ἀλλοιοῦται κατὰ

τὰς κινήσεις καὶ ἐκφράσεις καὶ παραστάσεις τοσοῦτον, ὥστε, ἐὰν πράξη ἀλλαχοῦ τὰς κινήσεις τοῦ χοροῦ καθίσταται γελοῖος καὶ παράφορος· ἐν χορῷ ποιεῖ κινήσεις ἀλλοκότους· βηματίζει ἀλλοίως τοῦ συνήθους κλπ. καὶ πάντα εἰσὶν ἀποδεκτὰ καὶ εὐχάριστα· ἐὰν ὅμως ταῦτα πράξη τις καθ' ὁδόν, ἢ ἐν πλατείᾳ θεωρεῖται γελοῖος καὶ παράφρων.

Τὶ ἐχόρευεν ἕκαστος καὶ μετὰ τίνος, καὶ τί ἐξεφράσθη χορευόντων ἢ διασκεδάζων, κλπ. δὲν εἶναι εὐλογον νὰ γίνωνται γνωστὰ εἰς τὸ κοινόν· διότι εἰσὶν ἀναρμόδια, ἐπιβλαβὴ ἠθικῶς· τὰ ἐν οἴκῳ μὴ ἐν δῆμῳ.

Ὁ χορὸς ὡς σωμασκήα θεωρούμενος ἐπιφέρει ἐλάττωσιν τοῦ πάχους τῆς κοιλίας.

Μετὰ τὸν χορὸν δὲν πρέπει ἀμέσως οὔτε νὰ τρώγῃ ὁ χορεύσας οὔτε νὰ πίνη, ἀλλ' ἀπ' οὗ παρέλθῃ ὀλίγος χρόνος.

Οἱ γονεῖς, οἱ ποθοῦντες καλῶς νὰ παιδαγωγήσωσι τὰ τέκνα των, οφείλουσι μικροῦθεν νὰ γυμνάζωσι τὰ τέκνα των εἰς τὸν χορὸν καὶ εἰς τὴν μουσικὴν, ἰδίως ὀργανικὴν. Νὰ προτιμῶσι τὴν μάθησιν μουσικῶν ὀργάνων εὐχρηστών καὶ εὐμεταχομιζόντων, μεταβατικῶν. Τὰ καταλληλότερα εἰσὶν ἡ κιθάρα καὶ τὸ μαντολίον, ἢ τὸ βιολίον· ἀπὲρ δύναται τις νὰ ἔχῃ ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκηται· διότι ὁ σκοπὸς τῆς μουσικῆς εἶναι ἡ διασκεδασίς διὰ ταύτης ὅπου καὶ ἂν τις εὐρίσκηται. Τὸ κλειδοκύμβαλον καθίσταται ἄχρηστον· διότι μόνον ἐν τῷ θαλάμῳ, ἐνθα τοῦτο εὐρίσκεται, ὑποχρεοῦται ὁ παίζων νὰ μένῃ, ὅπρ' δυσχερὲς συνήθως.

Γ'. Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν φύσιον ὁμονικὴν

ἡ φυσιογνωμίαν.

Ἐν τῇ φύσει οὐδέποτε δύο πράγματα ὑπάρχουσι τὰ αὐτά. Ὑπάρχουσιν ὅμως ὅμοια κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον.

Ὁ ἄνθρωπος, ἀπ' οὗ διὰ τοῦ πολιτισμοῦ ἐξηυγίνησε τὰς αἰσθήσεις του, ἐζήτησε διὰ τῆς τέχνης, ἔχων δημιουργικὴν δύναμιν, διότι εἶνε καθομοίωμα τοῦ Θεοῦ, νὰ ποιῇ ὁμοιώματα πάντων τῶν ὄντων, καὶ νὰ παραστήσῃ, οὐ μόνον τὸ σχῆμα καὶ τὰς μορφάς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκφράσῃ ὑπὸ ἄψυχον σῶμα ἐμψύχους διαθέσεις, ἵνα διὰ τούτων διατηρῇ ἀναμνήσεις χρησίμους εἰς τὴν κοινωνίαν. Ἐκ τούτων παρήχθη ἡ ζωγραφικὴ, ἡ γλυπτικὴ, καὶ ἡ πλαστικὴ. Αἱ ὥραιαι αὗται τέχναι εἰσὶν τόσον ἀρχαῖαι κατὰ

γῶγῃς ὅσον εἶνε καὶ ὁ πολιτισμός. Ἡ δὲ τελειότης αὐτῶν συμβαδίζει μετὰ τῆς τελειότητος τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐπὶ Μωυσεως ἡ γλυπτικὴ ἦτο ἀρκετὰ προωδευμένη, καὶ οἱ τότε ἐποίουν εἰδῶλα, καὶ ὁμοιώματα πολλῶν ὄντων ὡς δῆλον τοῦτο γίγνεται ἐκ τῆς δευτέρας ἐντολῆς λεγούσης.

«Οὐ ποιήσεις σεαυτοῦ εἰδῶλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν ὕδατι οὐρανῷ ἔνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι ὑποκάτω τῆς γῆς.»

Τὰ περιωθέντα πανάρχαια ἔργα τῆς γλυπτικῆς, ὡς εἰσιν οἱ ἐπὶ τῆς πόλεως τοῦ φρουρίου τῶν Μυκηνῶν λέοντες, τ' ἀνακαλυφθέντα ἀρχαιότατα ἔργα ἐκ τῶν παρὰ τοῦ Σηλίσμαν ἀνασκαφῶν ἐν Τροίᾳ καὶ ἐν Μυκῆναις, τὰ παρὰ τοῦ Ὀμήρου ἀναφερόμενα ἔργα γλυπτικῆς τῶν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἀχιλλεύως ἀναγλύφων, ἀπὲρ ἦσαν καὶ ἐκ κράματος χρυσοῦ καὶ κασιτέρου πεποιημένα. Τὰ γλυπτὰ ἐπὶ ἐλεφαντίνου ὅσπου τῆς κλίνης τοῦ Ὀδυσσεως, τὰ γλυπτὰ ἐπὶ πλάτῃ τῶν τότε κλπ., διάφοροι ζωγραφίαι ἐπὶ σκευῶν ἀρχαιοτάτων καὶ ἄλλα ἀρχαιότατα ἔργα ὁσημέραι ἀνακαλυπτόμενα εἰς παναρχαίας πόλεις τῶν Ἀσσυρίων, Φοινίκων, Αἰγυπτίων κλπ. Τὰ ἤδη ὁσημέραι ἀνακαλυπτόμενα ἐν Εὐρώπῃ σκεύη καὶ ὅπλα τῆς προϊστορικῆς, λιθίνης καὶ ὀρειχαλκίνης ἐποχῆς. Πάντα καταδεικνύουσι τὴν ἀρχαιοτάτην καταγωγὴν τῶν ὡραίων τεχνῶν καὶ τὴν τότε πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν ὅποιον οἱ Ἕλληνες παραλαβόντες ἐκ τῶν Αἰγυπτίων, Φοινίκων κλπ. ἀνέπτυλινες παραλαβόντες ἐκ τῶν Αἰγυπτίων, Φοινίκων κλπ. ἀνέπτυλινες ἐπὶ μᾶλλον καὶ ἐτελειοποίησαν εἰς τὸ ἑπακρον. Οὗτοι παρέσχον εἰς τὰ ἔργα τῆς γλυπτικῆς καὶ ζωγραφικῆς ἐμψυχον ἔκφρασιν. Κατέστησαν τὴν γλυπτικὴν καὶ ζωγραφικὴν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς τελειότητος· διότι διὰ τοῦ παρατηρητικοῦ καὶ εὐρυνοῦ τῆς τελειότητος ἐν τῇ φύσει διηρένησαν καὶ κατὰ τὴν φύσιν τὰ ἔργα των ἐποίουν καὶ αὐτὰ τὰ σχήματα τῶν ἀγγείων ἐκ τῶν σχημάτων τῶν φύλλων φυτῶν, καρπῶν, κλπ. ἐλάμβανον. Οὗτοι ἀκριβέστερον διέγνωσαν τὴν ἐπήρειαν τῶν ψυχικῶν δυνάμεων ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ἠρένησαν τὴν ἀμοιβαίότητα τοῦ ἐσωτερικοῦ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνθρώπου, καὶ διὰ τῆς στάσεως, κινήσεως, διαθέσεως τοῦ προσώπου, καὶ ὅλου τοῦ σώματος ἀναλόγως μετὰ τὴν ἡλικίαν, κρᾶσιν, γένος, ιδιοσυγκρασίαν, κλίμα, ἀνατροφὴν, καὶ ἠθικὰς καὶ νοερὰς διαθέσεις κατῴρθεσαν νὰ ἐκφράσωσιν, ὡς ἐρρέθη, τὴν ἐμψυχον κατάστασιν ὑπὸ ἄψυχον σῶμα.

Ἡ γνῶσις λοιπὸν τῆς ἀμοιβαιότητος τοῦ ἐσωτερικοῦ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνθρώπου, ἥτοι ἡ γνῶσις τῆς ἐπήρειας τῶν ψυχικῶν

καὶ νοερῶν διαθέσεων τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ· αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς φυσιογνωμονικῆς καὶ τὴν τελειότητα τῶν ἔργων τῆς ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς.

Πῶς δὲ γίνεται ἡ τοιαύτη ἀμοιβαιότης;

Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου διαμορφοῦται διὰ τῶν μυῶν, οἵτινες κατὰ τὰ ἄκρα αὐτῶν εἰσι προσκεκολλημένοι ἐπὶ τῶν ὀστέων· οἱ μὲς περικαλύπτουσι τὰ ὀστά καὶ παρέχουσι τὸ φυσικὸν σχῆμα καὶ τὴν μορφήν τοῦ σώματος. Κινούμενοι οἱ μὲς διὰ τῆς συστολῆς καὶ χαλαρώσεως αὐτῶν μεταβάλλουσι τὸ σχῆμα αὐτῶν καὶ τροποποιοῦσι τὴν μορφήν τοῦ σώματος, τὴν ὁποίαν δεικνύει τὸ δέρμα, τὸ ὅποσον περικαλύπτει τοὺς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας μὲς τοῦ σώματος. Διὰ τῶν τοιούτων κινήσεων γίνονται οἱ διάφοροι χαρακτῆρες τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἄλλου σώματος.

Αἱ δυνάμεις τῆς διανοίας, τῆς κρίσεως, τῆς μνήμης, τῆς φαντασίας κλπ. αἱ ἠθικαὶ δυνάμεις τῆς καρδίας ἡ χαρὰ, ἡ λύπη, ὁ θυμὸς, ἡ ἰλαρότης κλπ. ἡ ὀργανικὴ ἐπίδρασις, ἡ πείνα, ὁ κόρος, ἡ ὑγίεια, ἡ νόσος κλπ. πάντα ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ διαφόρως διαθέτουσι τοὺς μὲς καὶ τὰ νεῦρα. Ὅθεν καὶ ἐκ τῆς διαφόρου διαθέσεως τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ὑποδεικνύεται ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος, ἥτοι αἱ ἠθικαὶ διαθέσεις αὐτοῦ.

» Δοκεῖ μοι, λέγει ὁ σοφὸς Ἀριστοτέλης, ὅτι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα συμπαθεῖν ἀλλήλοις· καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις ἀλλοιούμενη συναλλοιοῖ τὴν τοῦ σώματος μορφήν. Πάλιν ἡ τοῦ σώματος μορφή ἀλλοιούμενη συναλλοιοῖ τὴν τῆς ψυχῆς ἕξιν. Συμφανὲς δὲ ὅτι ταῖς δυνάμεσι τῆς ψυχῆς ὅμοιαι αἱ μορφαὶ τοῖς σώμασιν ἐπιγίγνονται.

(ἀκολουθεῖ)

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

ΕΞΑΝΘΗΜΑΤΙΚΑΙ ΝΟΣΟΙ

Περὶ ἐκζέματος.

Ἀποτελεῖται ἐκ μικρῶν φλυκταίνων, προσεγγιζουσῶν πρὸς ἀλλήλας, αἵτινες παρέχουσι κνισμὸν καὶ καῦσιν. Ἐκρέει ὀρώδες ὑγρὸν ὑπέρυθρον· ἐνίοτε καὶ ἐπέρχεται ἀπολεπίδωσις τῆς ἐπιδερματίδος, εἶνε τὸ παρ' ἡμῖν ἀρμυρόφ. λεγμα.

Ἡ θεραπεία αὐτοῦ εἶνε δύσκολος. Ἡ ἐπαλοιφή τοῦ ἐμπυρευματικοῦ ἐλαίου τοῦ Κὰδ, τῆς ὑγρᾶς πίσεως (κατραμίου), τοῦ βάμματος τῆς πταρνικῆς (armica), τοῦ θείου καὶ ἄλλα τινα ἐπιτυγχάνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅρα Φοῖβον ἔτους Β'. σελ. 6. 30 137.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων θεραπευτικῶν φαρμάκων ἐσωτερικῶς δομένων κατὰ τοῦ ἐκζέματος, τὰ μᾶλλον ἐπιτυγχάνοντά εἰσιν τὰ καταπότια ταῦτα, τὰ κάτωθι ἀναγραφόμενα, ἐξ ὧν λαμβάνει ὁ πάσχων ἀνὰ ἓν πρῶτὴ καὶ ἐσπέρας.

Ἐξωτερικῶς ἐπάλειφε τὸ πάσχον μέρος πρῶτὴ καὶ ἐσπέρας διὰ ταύτης τῆς σκευασίας.

Λάβε βάμματος τῆς πταρνικῆς δρ. 24 βάμματος ἰωδίου στάγματα 20 καὶ ὑδροιοδικοῦ κάλεως δρ. 1. μῖξον κατὰ τέχνην ἢ διὰ ταύτης· εὐμ. πταρνικῆς δρ. 24, θειικοῦ χαλκοῦ κόκ. 10 μ. διαλ. κ. τ.

Περὶ Πέμφιγος

Παρίσταται μετὰ κνισμοῦ, μεθ' οὗ ἀναφαίνονται πλάκες ἐρυθραὶ, ἐφ' ὧν γεννῶνται πομφόλυγες ὀγκώδεις, ὡς αἱ τοῦ πρωτοδαθμίου καύματος, ἢ ὡς αἱ τοῦ ἐκδορίου· ἔχουσι χρῶμα κυτρινωπὸν, εἰσὶ διαφανεῖς. Κατὰ τὴν τρίτην ἢ τὴν τετάρτην ἡμέραν ῥηγνύονται καὶ ἐκχύνεται τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν. Ὁ ὄγκος τῆς φλυκταίνης δύναται νὰ ἦναι ἀπὸ ἐρεθίνθου μέχρι ὠοῦ, διόπερ καλεῖται ὑπὸ τινῶν πυρετός (ἡ νόσος) ἐκδόρειος. Πυρετός κυστώδης. Τὸ ἐξάνθημα τοῦτο δὲν συμβαίνει πάντοτε μετὰ πυρετοῦ. Τὰ ἀρχικὰ αἵτια τῆς παραγωγῆς εἰσι σχεδὸν ἄγνωστα. Ἡ θεραπεία γίγνεται κατὰ τὴν ἑκτασιν τοῦ πάθους καὶ κατὰ τὴν ἑκτασιν τοῦ ὄγκου τῶν φλυκταίνων.

Ὅταν τὸ πάθος εἶνε ἀπύρετον, τρυπῶνται ἐλαφρῶς αἱ φλύκταιναι καὶ ἐκρέει τὸ ὑγρὸν, καὶ ἐπιτίθεται ἀλοιφή σπέρματος κήτους ἐπὶ μωτοῦ (ξαντοῦ) ἀλλαζομένη πρῶτὴ καὶ ἐσπέρας. Ὅταν ἔρχηται μετὰ πυρετοῦ, καὶ ἔχῃ ἑκτασιν μεζονα, τότε πρέπει νὰ διητηρῇ ὡσάυτως ἡ ἐπιδερμὶς τῆς φλυκταίνης ἐπὶ τῆς θέσεως, νὰ μὴ γείνη προστριβή τις ἐπ' αὐτῶν, καὶ νὰ ἐπιτιθῇται ἀλοιφή, νὰ συνισαμένη ἐκ σπέρματος κήτους δρ. 4. ἐνθα προστίθεται ἐκχυλίσματος πταρνικῆς δρ. 1]2 καὶ ὁπίου κόκ. 10. Καθαρίζεται καὶ πλύνεται ἡ πληγὴ διὰ ἀφεψήματος κίνας οἰνώδους, ἢ διὰ ὑγροῦ ἀποτελουμένου ἐξ ἐνὸς μέρους βάμματος πταρνικῆς, καὶ ἐξ ἐνὸς ὕδατος Ἀλλάζει καὶ πλύνεται ἡ πληγὴ πρῶτὴ καὶ ἐσπέρας· ἐσωτερικῶς δοτέον πρὸς πόσιν λεμονάδας πορτοκαλλάδας, ὡς καὶ τὰ ἐξῆς

καταπότια, ὧν λαμβάνει πρῶτὴ καὶ ἐσπέρας ἀνὰ ἓν ἢ δύο.

Λάβε στίμμεως διαφορετικοῦ πεπλυμένου δρ. 1|2
(antim. diaph. lavat)

ἐκχυλίσματος Κασσίας (Ext Cassiae) δρ. 1|2

ἐκχυλίσματος σασσαφράσου (extr. sassafr) δρ. 1|2

ἐκχυλίσματος γλυκυπίκρου (extr. dulcamarae) δρ. 1|2

ἐκχυλ. ἱεροξύλου (extr. guajaci) δρ. 1|2

μιζον ποίησον καταπότια ἀριθ. 30.

Περὶ ἄλλων ἔτι ἱατρικῶν ὅρα Φοῦβον ἔτους Δ'. σελ. 95.

Ε'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ

ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ

Περὶ σκῆλλης.

Μεταξὺ τῶν φυτικῶν διουρητικῶν ἡ σκῆλλη (μπότζικας ἢ σκυλοκρέμμυδον) εἶνε τὸ μᾶλλον διουρητικόν, διδομένη ὑπὸ δόσιν μικράν· ὑπὸ δόσιν ἐκχυλίσματος κόκκων 1 μέχρι 4 εἶνε διουρητικόν ἐκχυλίσματος 5 μέχρι 10 εἶνε ἀποφλεγματικόν· διότι αὐξεῖ τὴν ἐκκρίσιν τῶν βρόχων· ὑπὸ ἔτι μείζονα δόσιν ἐπιφέρει ναυτίαν, ἔμετον καὶ καρδιαλγίαν. Ὁ οἶνος καὶ τὰ ὀξυνα καταργοῦσι τὰ τοιαῦτα ἀποτελέσματα· διὰ τοῦτο ἐν τῇ φαρμακοποιᾷ κατασκευάζεται ἡ σκῆλλη εἰς βάμμα οἰνώδες, ἢ ὀξωδες· οὕτω γίνεταί τὸ ὀξύμελι σκῆλλης, καὶ ὁ οἶνος τῆς σκῆλλης γίνεταί καὶ βάμμα δι' οἰνοπνεύματος.

Πρὸς τὴν τοιαύτην χρῆσιν τὰ τρυφερά κελύφη τῆς σκῆλλης ζεματίζονται ἐν ζέοντι ὕδατι, ἵνα ἀποβάλλωσι τὴν δριμύτην καὶ θριπτικήν ὕλην, ἥτις διαλύεται ἐν τῷ ὕδατι· διότι ἄλλως ἐπιγίνονται ἐρεθισμοὶ καὶ φλογώσεις· διὰ τοῦτο ἐὰν χλωρὸν κέλυφον σκῆλλης ἐπιτριβῇται ἐπὶ τοῦ δέρματος παράγεται ἐρύθημα μετὰ κνίσμου ἰσχυροῦ καὶ πόνου.

Οἱ ἐμπειρικοὶ, ἀφ' οὗ, ὡς ἐρέθη, ζεματίσωσι τὰ κέλυφα, συνθλάσωσι ταῦτα ἐν ἰγδίῳ, καὶ τὰ ἐνοῦσι μετὰ θηριακῆς ἢ μετὰ κόνων ἀρωματικῶν κανέλλας, μοσχοπιπέρους, γαρουφάλων, μοσχόκαρύων κλπ. ἢ ἀντὶ θηριακῆς προσθέτουσι κόκκον ὀπίου, προσθέτουσιν ἀνάλογον μέλι καὶ διδούσιν ἀνὰ μίαν κοταλίαν πρῶτὴ καὶ ἐσπέραν πρὸς θεραπείαν τοῦ χρονίου βηχός. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα

ἡ χρῆσις τῆς σκῆλλης ἐθεωρεῖτο ὡς θεραπεύουσα καὶ αὐτὴν τὴν φθίσιν.

Ὑπὸ μεγάλην δόσιν εἶνε δηλητήριο· ἀντίδοτον τότε εἶνε τὸ ἐμετικόν, καὶ τὸ ἰωδοῦχον ὕδωρ.

Τὴν σκῆλλην ἐμπειρικοὶ τινες χρῶνται ἐξωτερικῶς πρὸς θεραπείαν τῆς ὑδροφθίας. Διασχίζουσιν ὁλόκληρον κεφαλὴν σκῆλλης, τὴν θέττουσιν ἐπὶ πυρὸς ἀνθράκων μέχρις οὗ καλῶς ἐψηθῇ, καὶ ἐπιτρέβουν διὰ ταύτης τὴν ῥάχην ὅλην.

Πρὸς ἐξωτερικὴν ἱατρικὴν χρῆσιν γίνεταί ἐπαλοιφὴ ἐπὶ τῆς κοιλίας τοῦ οἰνώδους βάμματος τῆς σκῆλλης ἡνωμένου μετὰ βάμματος δακτυλίτιδος· διότι ἀμφοτέρω ἡνωμένα ἐνεργοῦσι περισσότερο ὡς διουρητικά· διὸ κατὰ τῆς ὑδρωπικίας ὠφελούσι.

ΠΑΝΤΟΙΑ

Περὶ ἱατρικῶν συστημάτων.

Ἀπὸ Ἱπποκράτους καὶ ἐντεῦθεν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀνεφάνησαν πνεύματά τινα ἱατρικὰ τὰ ὁποῖα τὴν θεραπευτικὴν ἔθεντο ἐντὸς ὁρῶν τινῶν ἰδίου συστήματος. Ἡ ἀρίθμησις τούτων εἶνε μεγάλη καὶ μόνον λέγομεν τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπικρατοῦντα συστήματα θεραπευτικῆς· διότι ὡς πρὸς τὴν διάγνωσιν τῆς νόσου πάντες καὶ πάντοτε οἱ ἱατροὶ συμφωνοῦσι κατὰ τὰς περιγραφὰς ἐν τῇ νοσολογίᾳ.

Τὰ νῦν ἱατρικὰ συστήματα ἐπικρατοῦντα εἰσὶ πέντε.

Ἡ **τυπικὴ θεραπευτικὴ**, τῆς ὁποίας ὁπαδοὶ εἰσιν οἱ πλείστοι τῶν ἱατρῶν. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο εἰς πᾶσαν νόσον δίδεται πάντοτε καθάρσιον, κινίνον, καλομέλι ἐντριβὴ ἀμμωνιού· χου ἀλοιφῆς κλπ. γάλα, κονιάκ, καὶ ζωμὸς βοείου κρέατος. Εἰς χρονίαν νόσον ἔλαιον ὀνίσκου (λάδι τῆς μουρούνας) ἀφέψημα κίνας, ὑδροϊωδικόν, κάλι, ἀρσενικόν, κινίνον, κρεσσώζον, φαινικόν ὀξύ ὡς ἀντισηπτικά.

Ἡ **φυσιολογικὴ θεραπευτικὴ** δὲν ἔχει ὑπόληψιν εἰς τὰ φάρμακα, δὲν ἀποδέχεται εἰδικότητα ἱατρικοῦ κατὰ ἰδίαν νόσον· δίδεται κίνα, καλομέλι, καὶ κινίνον, καὶ ἐφαρμογὴ τῆς ὑγιεινῆς· γίνεταί μᾶλλον ὑγιεινὴ θεραπεία παρὰ θεραπευτικὴ. Τὸ γάλα καὶ τὸ κονιάκ δὲν ἀποκρούεται οὔτε ὁ ζωμός.

Ἡ ὁμοιοπαθητικὴ θεραπεία ἥτις εἶνε κλάδος ιδιότροπος τῆς φυσιολογικῆς θεραπείας αὕτη δίδει ἱατρικὰ εἰς μικροτάτην καὶ ἀνεπαίσθητον δόσιν· κατὰ πάσης νόσου· δίδει φαρμάκου μόρια, τὸ ὅποσον ὅταν δοθῇ ἐν μεγάλῃ δόσει παράγει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τὰ τῆς νόσου συμπτώματα. Οὕτω, δοξάζει ὅτι διὰ τοῦ φαρμάκου ἀντικαθίστῃ τὰ τούτου συμπτώματα ἐπὶ τῆς νόσου. Τὰ θεραπευτικὰ ἀποτελέσματα ταύτης ἀποδοτέα μᾶλλον εἰς τὴν ἐπιβαλλομένην αὐστηρὰν δίαιταν. Εἶνε θεραπεία ἀντικαταστατικὴ.

Ἡ ὑδροθεραπευτικὴ, ἥτις θεραπεύει διὰ κατεωνίσεων, καὶ λουτρῶν ψυχρῷ ὕδατι πρὸς τὴν ἐν γένει τακτοποίησιν τῆς ἀδήλου διαπνοῆς ἀνευ φαρμάκων οὐσιωδῶν.

Ἡ ἐλεγκτικὴ ἢ πρακτικὴ θεραπεία, ἥτις ἔχει ὀλίγους ὁπαδούς, ἀλλὰ σπουδαίους καὶ φιλοσόφους. Ἡ θεραπευτικὴ αὕτη παραδέχεται εἰδικὰ φάρμακα κατὰ πάσης νόσου καὶ φάρμακα γενικώτερα καὶ φάρμακα ἐνεργοῦντα εἰδικῶς ἐπὶ ὀργάνων, καρδίας, ἥπατος, σπληνός, μήτρας κλπ., τὰ ὅποια μεταχειρίζεται κατὰ τὸ εἶδος τῆς νόσου, τὸ γένος, τὴν ἡλικίαν, τὴν κρᾶσιν κλπ. τοῦ νοσοῦντος· γίνεται χρῆσις καὶ παντὸς συντελεστικοῦ καὶ πεπειραμένου μέσου. Αὕτη καὶ καθάρσιον, καὶ βδέλλα, καὶ φλεβοτομίαν καὶ κίναν καὶ κινίνον, καὶ πᾶν εἶδος θεραπευτικῆς ιδιότητος φάρμακον μεταχειρίζεται. Τὸ σύστημα τοῦτο εἶνε ἐπιπονον· ἀπαιτεῖ πολυμάθειαν καὶ πείραν. Ἡ δὲ θεραπεία εἶνε θετικωτάτη καὶ μᾶλλον ἐπιτυχής, ἀλλ' ἔχει ὀλίγους ὁπαδούς.

Αὕτη ἐκλέγει καὶ λαμβάνει τὸ κατάλληλον ἐκ παντὸς ἄλλου θεραπευτικοῦ συστήματος· δίαιταν ὑγιεινὴν ἐπιβάλλει κατὰ τὰς περιστάσεις· οὐδὲν ἀποκλείει· πᾶν δὲ ὅπερ ἡ πολυχρόνιος πείρα ἐβεβαίωσεν εἶνε φίλον τῇ θεραπευτικῇ ταύτῃ· ἀρύεται καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐμπειρικῆς θεραπείας τὰ ὁμολογουμένως ὠφέλιμα.

Ἡ θεωρία τῆς θεραπευτικῆς ταύτης ἐξάγεται ἐκ τῆς πρακτικῆς.

Πρόχειρα ἱατρικὰ κατὰ τῶν ἀερίων τῶν ἐντέρων.

Ἡ ἀγγελικὴ ρίζα, τὸ ἀνηθον, τὸ γλυκάνισον, ὁ ἡδύσμος, ἡ μέλισσα, ἡ φασκομηλέα (ἐλελίσφακος) τὰ χαμαίμηλα, λαμβανόμενα ὑπὸ ἔγχυμα καὶ ὑπὸ δόσιν 2 ἕως 4 δραμίων ἐν ὕδατι δρ. 40.

Ἐλεφαντιάσεως σημεῖα.

Ρις σιμὴ ἐξογκουμένη, χεῖλη παχέα, ὦτα ἐπηυξημένα ὅμοια σατύρω.

Τὸ κρέας, τῶν κεκμηκότων κτηνῶν ἐκ κόπων καὶ κακοπαθείας, βοῶν καὶ προβάτων εἶνε κακῆς ποιότητος καὶ ἐπιβλαβὲς τῇ ὑγείᾳ.

Τοῦ σκοροῦδου ἡ γλήνη ἐὰν βράσῃ ἐκφλοιδισμένον γυμνῇ παρέχει μεγάλην ὁσμὴν σκοροῦδου. Ἐὰν ὅμως βράσῃ μετὰ τοῦ κελύφου παρέχει δεκάκις μικροτέραν ὁσμὴν.

Νέον φάρμακον ἐδημοσιεύθη κατὰ τῆς φθίσεως. Ἡ βρωσίς τοῦ γάλακτος ἐνθα ἔβρασε ποσὸν πάχους χυρίου. Πολλοὶ δοκιμάζουσι τοῦτο ἐν Ἑυρώπῃ καὶ λέγουσιν ὅτι ἐθεράπευσαν. Ἡ πείρα ἐπὶ πολὺ γιγνομένη θέλει δείξει τὴν ἀλήθειαν.

Διεσώθη ἑλληνικὴ συγγραφὴ συγγραφείσα παρὰ τινος ψευδοδημοκρίτου, ἐν τῇ ὁποίᾳ περιγράφονται πολλὰ χυμικὰ σκευασία παναρχαίας αἰγυπτιακῆς ἐποχῆς, ἐξ ὧν δῆλον γίνεται ὅτι οἱ τότε ἐγνώριζον πολλὰ χυμικά, τὰ ὅποια οἱ νεώτατοι θεωροῦσιν ὡς νεωτέρας ἐφευρέσεως. Ἐκεῖ ἀναγράφεται ἡ κατασκευὴ τῆς ὑέλου, τοῦ μίλτου, ὁ χρωματισμὸς τῶν τεχνητῶν λίθων· σκευασία λαμπυρίζουσιν ἐπιχρυσμάτων (βερνικίων), δι' ὧν ἐπήλειπον τ' ἀγάλματα καὶ τὰ κοσμήματα. Τὸ ἐκ τοῦ φωσφόρου φῶς παρήγαγον διὰ χυμικῶν μεθόδων κλπ. Ἡ ὕλη ἐκ τῆς γινώσκῃ ἐν Αἰγύπτῳ 1700 ἔτη π. Χ.

Κατὰ τὴν διόρυξιν τοῦ ἰσθμοῦ Παναμᾶ τῆς Ἀμερικῆς εὐρέθη ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ εἶνε ὑψηλότερα τῆς τοῦ Ἀτλαντικοῦ κατὰ 3 μέτρα.

Κατὰ δὲ τὴν τομὴν τοῦ Κορινθιακοῦ ἰσθμοῦ ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης τοῦ κορινθιακοῦ κόλπου εἶνε ὑψηλότερα τῆς τοῦ σαρωνικοῦ κατὰ 60 ἑκατοστὰ μέτρον.

Τὸ προφυλακτικὸν ὄξος τῶν 4 κλεπτῶν, χρησιμεύον πρὸς προφύλαξιν ἐκ τῶν κολλητικῶν νόσων.

Ὅταν ἐν Μασσαλίᾳ τὸ 1720 ἐνέσκηψεν ὁ βουδωνικός λοιμός (πανόλη κοινῶς) τέσσαρες κλέπται ἐπενόησαν σκευασίαν τινὰ βάμματος ἀρωματικοῦ ὄξους, ἐξ οὗ ἀλειφόμενοι εἰσῆρχοντο εἰς τὰς μεμολυσμένας οἰκίας καὶ ἐκλεπτον χωρὶς νὰ προσβάλλωνται ἐκ τῆς ἐπιδημίας. Μετὰ τὴν παύσιν τῆς ἐπιδημίας ἡ ἀρμοδία ἀρχὴ ἐπελήφθη τῆς καταδιώξεως αὐτῶν ἐρωτώμενοι πῶς κατώρθουν ν' ἀποφύγῃσι τὴν νόσον, ἀπήντων ὅτι ἡλείφοντο τὸ σῶμα καὶ ἔπινον ὀλίγον ἐκ τινος ἀρωματικοῦ ὄξους, τὸ ὁποῖον συνίστατο ἐκ τῶν κατωθι ὕλων.

Λάβε λευκοῦ ὄξους	δρ. 400
ἀψίνθου	δρ. 12
ρόσμαρινου (ἀβροτόνου)	δρ. 12
φασκομιλέας	δρ. 12
ἡδυόσμου	δρ. 12
ἀνθη λαβάντας	δρ. 12
σκορόδου κεφαλὰς μεγάλας	2
κανέλλας (κινναμώμου)	δρ. 2
γαρουφάλων	δρ. 2
μοσχοκαρίων	δρ. 2

Τὰ μὲν ξηρὰ συντριβόν, τὰ δὲ χλωρὰ κόψον εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ θές ἅπαντα ἐντὸς τοῦ ὄξους, τὸ ὁποῖον ἄφες οὕτως ἓνα μῆνα ἐκτεθειμένον εἰς τὸν ἥλιον ἐντὸς φιάλης καλῶς πωματισμένης. Εἴτα στράγγισον καλῶς καὶ πρόσθες δρ. 4 καφουράς διαλελυμένης εἰς 40 δράχμια οἶνοπνεύματος.

Ἐπάρχει καὶ ἄλλο ἱστορικὸν περὶ τοῦ ὄξους τούτου.

Τὴν σκευασίαν ταύτην καὶ ἤδη πολλαχοῦ χρῶνται ὡς προφυλακτικὸν κατὰ τῶν ἐπιδημιῶν, καὶ κατ' αὐτῆς τῆς χολέρας καὶ τῆς εὐλογίας. Καλὸν ἐστὶν ἐν ἐποχῇ ἐνσκήψεως ἐπιδημίας νὰ εὐρίσκηται ἐν πάσῃ οἰκίᾳ τὸ ἱατρικὸν τοῦτο καὶ χρῆσις νὰ γίγνηται πρὸς προφύλαξιν.

Ἰσχυαιμον ὅταν τὰ οὖλα τοῦ στόματος αἱματώνωσι.

Λάβε κόνεως μακροπιπέρεως (peper lungo), κόνεως πόας παρθενίου (Herbar matricarii) ἴσα μέρη. Ἀνάμιζον καὶ ἐπίθες ὀλίγον ποσὸν ἐπὶ τῶν οὐλῶν πρῶτ' καὶ ἐσπέρας.

Στερεοποίησις τοῦ πετρελαίου.

Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπιζητεῖται τρόπος πρὸς στερεοποίησιν τοῦ πετρελαίου· διότι μεταφερόμενον ὑγρὸν ἐπιφέρει ἐνίοτε πυρκαϊὰς εἰς τὰ πλοῖα· ἀλλὰ καὶ πρὸς οἰκιακὴν χρῆσιν ἔσται εὐχρηστότερον. Ἰδοὺ ὁ ἤδη εὐρεθεὶς ἀρμοδιώτερος τρόπος.

Εἰς 100 μέρη πετρελαίου κατὰ βάρος πρόσθες 1 ἕως 3 μέρη σάπωνος κοινοῦ τετριμμένου, καὶ ἀναμίξας ἄφες νὰ βράσῃ ἐπὶ 1½ ὥραν περίπου, εἴτα ἄφες νὰ ψυχρανθῇ. Ὁ σάπων διαλύεται οὕτως ἐντελῶς, ἐνοῦται μετὰ τοῦ ἐλαίου καὶ ἀποτελεῖται μάζα πηκτὴ ὡς τὸ πάχος καὶ δύναται νὰ πλασθῇ ὑπὸ κατὰλληλον θερμότητά· δυσχερῶς καὶ βραδέως ἀνάπτει χωρὶς καπνόν· ἀφίνει ὑπόλοιπον 2. 0] ὕλην μαύρην καὶ ἄσμον.

Τί διαφέρει ὁ δούλος ἀπὸ τοῦ ὑπηρετοῦ.

Τὸ παλαιὸν ὑπάρχον κάτοικοι τῶν πόλεων δύο εἰδῶν, ἐλεύθεροι, ὡς δούλοι. Οἱ δούλοι ἐκαλοῦντο καὶ ἀνδράποδα. Ἦσαν ἄνθρωποι ἡγορασμένοι παρὰ ἐλευθέρου, ὅστις ἦτο κύριος τούτων νὰ τοὺς μεταχειρίζεται πρὸς διαφόρους ἐργασίας· ἦτο υποχρεωμένος ὁ κύριος νὰ τοὺς τρέφῃ, νὰ τοὺς ἐνδύῃ, καὶ νὰ τοὺς ἔχῃ κατοικίαν· νὰ τοὺς τιμῶρῃ ὅπως θέλει καὶ μέχρι θανάτου. Ἡ τοιαύτη θέσις τοῦ δούλου καθίστα τούτον μοχθηρὸν κατὰ τοῦ δεσπότου ἢ κυρίου αὐτοῦ, ἄπονον πρὸς ἐργασίαν καὶ ὑπουργόν. Ὁ χριστιανισμὸς κατώρθωσε νὰ παύσῃ τὴν τοιαύτην δουλείαν, καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τῆς οἰκίας καὶ τῶν κτημάτων νὰ ἐνεργῶσι μισθωτοὶ ἐλεύθεροι, οἵτινες καλοῦνται ὑπηρεταί· διότι παρετηρήθη ὅτι ἡ ἐπὶ μισθῷ ἐργασία γίγνεται καλεϊτέρα καὶ οἰκονομικωτέρα· ἐπειδὴ ὁ δούλος (ἀνδράποδος) προσπαθεῖ νὰ ἐργάζεται ὅσον οἷόν τε ὀλιγώτερον.

Ἐπηρετῆς λοιπὸν καλεῖται πᾶς ὁ ἐπὶ μισθῷ ἐργαζόμενος, καὶ εἰ μὲν ἐργάζεται εἰς ἰδιώτην καλεῖται ἀπλοῦς ὑπηρετῆς, θειράπων κλπ., εἰ δὲ εἰς τὸ δημόσιον καλεῖται δημόσιος ὑπηρετῆς, καλεῖται καὶ ὑπάλληλος· διότι ἡ ὑπηρεσία γίγνεται κατὰ διαφόρους βαθμούς, ἐξαρτωμένους ἀπ' ἀλλήλων.

Τὸν ἐν οἰκίᾳ ὑπηρετῆτην, τὸν ὑπηρετοῦντα πρόσωπον ἢ οἰκογένειαν ἐπὶ τὸ φιλελευθερώτερον καλοῦσι παρ' ἡμῶν ἐν μὲν τῇ Πε-

λοποννήσω παραγυιόν. ἐν δὲ τῇ Στερεᾷ ψυχογυιόν· τὰ ὀνόματα ταῦτά εἰσι καταλληλότερα· διότι ὁ ὑπρέτης εἶνε τὸ ἐγγύτερον πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐμπιστεύεται τις τὰ τῆς οἰκίας πράγματα καὶ τὰ γινόμενα καὶ πραττόμενα ἐν αὐτῇ. Διὰ τοῦτο ὁ παραγυιός (ὁ ὑπρέτης) πρέπει νὰ ᾔηνε ἠθικός, τίμιος πιστὸς κλπ. Τ' αὐτὸ λεκτέον καὶ περὶ τῶν θηλέων. Τὸν καλὸν ὑπρέτην πρέπει νὰ τὸν ἀγαπῶμεν ὡς τέκνον ἡμῶν, καὶ νὰ ἐνδιαφερώμεθα ὑπὲρ τοῦτου. Καταχρηστικῶς λοιπὸν καὶ ἀπρεπῶς εἰσέτι καλεῖται ὁ ὑπρέτης δοῦλος· διετηρήθη ἡ λέξις ὡς συνοικειωμένη ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς δουλείας. Ἡδὴ πρέπει νὰ ἐκλείψῃ ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως, καὶ νὰ μένῃ μόνον διὰ τοὺς διατελοῦντας ὑπὸ τὴν αὐθαίρετον τυραννίαν τῶν κατακτητῶν ἢ δορυκτῶν βαρβάρων.

Δοῦλος πᾶς ἄνθρωπος εἶνε μόνον ἐνώπιον τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ.

Ὁ κατ'οἶκον ὑπρέτης ὑπηρετεῖ τὸ πρόσωπον, ἢ τὴν οἰκογένειαν. Ὁ δημόσιος ὑπρέτης ὑπηρετεῖ τὴν κοινωνίαν, τὸν λαόν, τὸν πολίτην. Ὁ ἀνώτατος ἄρχων εἶνε ὁ ἀνώτατος δημόσιος ὑπρέτης.

Ὁ φιλόδοξος καὶ ὁ κενοδοξὸς ποθεῖ τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν· ὁ συνετὸς καὶ φύσει ἀνεξάρτητος δὲν ποθεῖ δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ὅταν δύναται νὰ ζῇ ἄνευ ταύτης. Οὕτως ἔχει ὑπρέτας ὡς ὁ πολίτης πάντας τοὺς ὑπαλλήλους, καὶ εἶνε ἀνώτερος τούτων· διότι διὰ τῶν φόρων αὐτοῦ μισθοδοτοῦνται. Ὁ δημόσιος ὑπρέτης, εἶνε ὑπόχρεος νὰ ἐκτελῇ καὶ νὰ ἐργάζεται ὑπὲρ τοῦ πολίτου πιστῶς καὶ ἐπιμελῶς καὶ ν' ἀκροάζηται τούτου εὐμενῶς. Καὶ ὅμως τινὲς κενοδοξία κινούμενοι, ἐν ᾧ δύνανται νὰ ζῶσιν ἀνεξάρτητοι ἄνευ ὑπηρεσίας, διὰ τοῦ ἐπιτηδεύματος ἢ διὰ τῆς περιουσίας των, προτιμῶσι καὶ ἐπιζητοῦσι δημοσίαν ὑπηρεσίαν· αὐξάνουσι τὰς ὑποχρεώσεις των, βλάπτοντες τὴν ἀταραξίαν των, καὶ ἀπολαμβάνουσι πολλὰκις πικρίας! Οἷα κουφότης!

Ὅροι ὠραίου

Εὐμορφος καλεῖται ὁ κατὰ τὸ πρόσωπον ὠραίος.

Εὐειδής ὁ καθ' ὅλον τὸ σῶμα ὠραίος κατὰ φύσιν.

Περικαλλής ὁ ἔχων σύμμετρα ὅλα νὰ μέρη τοῦ σώματος χεῖρας, πόδας, κεφαλὴν κλπ.

Πάντα ὁμοῦ ἀποτελοῦσι τὴν πλήρη ὠρικιότητα.